

[Υπόθεση]

Ο Λάμπρος απάτησε τη Μαρία, δεκαπέντε χρονών κόρη, τάζοντάς της να τη στεφανωθεί, κι έλαβε μ' αυτή τέσσερα τέκνα, μία θυγατέρα και τρία αρσενικά, και τα έριξε εις ορφανοτροφείο. Δεκαπέντε χρόνοι είχαν περάσει, κι εξούσε η Μαρία εις το σπίτι του Λάμπρου αστεφάνωτη, και την εμάραινε η ατιμία της και, ακοίμητη μέριμνα, η άγνωστη τύχη των παιδιών της. Εις αυτό εφαινότο αδιάφορος ο Λάμπρος και αναίσθητος εις τον πόνο της δυστυχισμένης μητρός· και εις εκείνες τες ημέρες, τούτος ο κακοήθης αλλά μεγαλόψυχος άνδρας, ενωμένος με τους Έλληνες επολεμούσε τον Αλή Πασά, παρακινούμενος και από τα δίκαια των Ελλήνων και από την επιθυμία να εκδικήσει τον θάνατο ενός ιερομονάχου, αδελφού της Μαρίας, τον οποίον είχε κάψει ζωντανόν ο τύραννος της Ηπείρου. (Εδώθεν ο ποιητής ελάβαινε αφορμή —είτε επεισοδικώς είτε αλλέως αγνώ— να παραστήσει τον άγιον άνδρα, οπού μέσα εις το μαρτύριο έβλεπε θεία οράματα κι επροφήτευε την αναγέννηση της Ελλάδας). Εις το στρατόπεδο, όπου ήταν ο Λάμπρος, κι ενώ αυτός με τη φυσική δύναμη του λόγου του ενθουσίαζε τους συντρόφους του, παρουσιάζεται ένας νέος Τούρκος, και τους ειδοποιεί ότι οι Τούρκοι ετοιμάζονται, εις έναν διορισμένον καιρό και τόπο να τους στήσουν καρτέρι για να τους καταστρέψουν. Μετά ταύτα ο νέος δείχνει ότι κάτι άλλο έχει να φανερώσει μυστικά του Λάμπρου, του οποίου μιλεί άφοβα, επειδή εκείνος τον εφύλαξε από την οργή των άλλων πολεμιστάδων όταν επαρουσιάσθηκε εις το στρατόπεδο· του ξεσκεπάζεται ότι είναι κόρη και ότι εμίσησε τους ομογενείς της αφού τους είδε να θυσιάσουν μία Χριστιανή φιλενάδα της, αγάπησε τους Χριστιανούς μόλις είδε πόσον ήσυχα εκείνη η νέα επήγαινε εις τον θάνατο, και ενθυμούμενη πόσα αυτή τής έλεγε για τη δύναμη του Σταυρού, παρακαλεί τον Λάμπρο, για το καλό που τους έκαμε εκείνη την ημέρα, να τη βαφτίσει. Η ωραιότης της κόρης και η ευαισθησία της εμπνέουν του Λάμπρου σφοδρότατον έρωτα· και γλήγορα κατορθώνει να πλανέσει το αδύνατο και αισθαντικό κοράσι, καθώς είχε απατήσει πολλές άλλες η μαγευτική χάρη του τρόπου και της ομιλίας του. Ποτέ όμως, μέσα εις καμίαν άλλη αγκαλιά, δεν είχε αισθανθεί ο Λάμπρος τόσο βαθιά να ταραχθεί η συνείδησή του· και μίαν ημέρα, ενώ εκοίταζε τα χαριτωμένα κινήματα της κόρης οπού εμιλούσε, ξανοίγει εις τη δεξιά της παλάμη αιματώδη σταυρό, και εις το λαιμό της πλεξίδα, τα ίδια γνωρίσματα τα οποία είχε κάμει της θυγατρός της η Μαρία, όταν αυτός έμελλε να την αρπάξει για πάντα από την μητρική αγκάλη. Σέρνει ο Λάμπρος φωνή φρίκης, και η δυστυχισμένη νέα από το στόμα του πατρός της μαθαίνει την ανέκφραστη συμφορά της. Ευρίσκεται ο Λάμπρος μόνος με τη θυγατέρα του εις μία βάρκα εις τη μέση της λίμνης· είναι φεγγάρι· αυτή, καθισμένη εις την πρύμνη, μακριά από τον πατέρα της, μη λάχει και τον εγγίζει, και με ξέπλεκα τα μαλλιά αφημένα εις το πρόσωπό της, να φυλαχθεί από το φως, όλη μαζωμένη μελετάει τη συμφορά της. Λάμνει ο Λάμπρος και δεν την κοιτάζει· έξαφνα ακούει βρόντο· γυρίζει· — η κόρη ερίχθηκε εις τη λίμνη. Θα πάει να τη γλιτώσει; ή, καλύτερα, θα την αφήσει; Ενίκησε εις την ψυχή του το δεύτερο. Απομακραίνεται με βία, να εβγεί από τη λίμνη οπού σκεπάζει το κορμί της θυγατρός του. Εις αυτή την ίδια νυχτιά, παραμονή του Πάσχα, η Μαρία, της οποίας ήταν άγνωστα τα πάντα, έστεκε μονάχη εις το παραθύρι περιμένοντας τον Λάμπρο, και μ' όλον ότι εκόντευε να ξημερώσει η Λαμπρή, όμως αυτή ετραγουδούσε λυπητερά τραγούδια. Φθάνει εκείνος και την ξαφνίζει με την τρομασμένην όψη του· και στενεμένος από τες ερώτησες της γυναικός, ζαλισμένος από τον τρόπο, της ξεμυστηρεύεται ό,τι του συνέβηκε. Το εσπέρας της Λαμπρής η δυστυχής Μαρία δέεται με συντριβή καρδιάς και με άκρα ταπεινώση· ο Λάμπρος ευρισκόμενος εις την εκκλησία, όπου είχε προσφύγει να εύρει παρηγορία εις την απελπισία του, απιστεί τέλος πάντων εις τη δύναμη της μετάνοιας, και ενώ προσπαθεί να πνίξει, καθώς είχε κάμει πάντοτε, τη φωνή της συνείδησης και να φύγει από την εκκλησία, ιδού, η Θεία Δίκη

του στέλνει από το μνήμα τα τρία αρσενικά παιδιά του οπού τον κυνηγούν και δεν τον αφήνουν να φύγει από τον ναό του Θεού πριν του φιλήσουν στανικώς το στόμα. Της Μαρίας επάρθη ο νους, αδύνατος να υπομείνει το βάρος τόσης συμφοράς και εις την τρέλα της η δύστυχη, μεταξύ εις τ' άλλα, ζητάει να στεφανωθεί με τον Λάμπρο και τούτος για να την ησυχάσει διορίζει να ετοιμασθεί τάχα ο γάμος. Ο Λάμπρος απελπισμένος γκρεμίζεται από ένα βράχο και πέφτει εκεί όπου είχε καταποντισθεί η θυγατέρα του. Τέλος αυτού φθάνει και η Μαρία, τρελή, θαρρώντας ότι τα βάθη της λίμνης, όπου μέσα έβλεπε απaráλλακτα τον ουρανό, τα δέντρα και την πρασινάδα, ήταν άλλος κόσμος, και ελπίζοντας να ζήσει εις εκείνον ησυχότερα, ρίχνεται με χαρά εκεί μέσα και πνίγεται.

[Ο θάνατος του Λάμπρου και της Μαρίας]

[27]

Και εξειψύχησε ο Λάμπρος με το στόμα ολάνοιχτο, όχι εις την ανάπαψη του Κυρίου. Αλλά ποίος θα του κλείσει τα μάτια; Πού είναι η Μαρία, η δύστυχη Μαρία; Αυτή λείπει από τα χαράματα. Επεριπλανάτο εις τον κάμπο μονάχη χαμογελώντας, και οι ακτίνες του ηλίου, οπού ανατέλλοντας εκαλούσε τους θνητούς να χαρούν τη ζωή, αναγάλλιαζαν μέσα εις όλα τα ησυχότατα νερά της ερημίας· ολόστρωτη ακίνητη ήταν η μέση της λίμνης ωσάν γαλάζια κόρη οφθαλμού που μένει ατάραχη όταν του μέλλοντος μέριμνα δεν έρχεται να την πειράξει. Αλλά εις την άκρη της λίμνης εδώ και εκεί σκόρπια τα δέντρα που την ετριγύριζαν εξαναφαινόταν εις το μάτι απaráλλαχτα όπως είναι. Η μαύρη Μαρία επλησίασε αυτού, αφού εγύρισε όλα εκείνα τα μέρη, και βλέποντας τα αντικείμενα εκεί μέσα να αντανακλώνται, εις το τυφλωμένο λογικό της εφαντάσθηκε ότι εκείνος ήταν άλλος κόσμος· εκοντοστάθηκε, και υψώνοντας τα μακρία της χέρια και δείχνοντας εις την όψη της το χαμόγελο της τρέλας, εμουρμούρισε εις τα χείλη της: «Εκείνος βέβαια θε να είναι κόσμος καλύτερος από τούτον, κι εγώ θα ετοιμασθώ να πάω εκεί. Θα ιδώ, τάχα, θα ιδώ αν κι εκεί πέρα δεν θα ευρεθεί ούτ' ένα χέρι ελεημονητικό να απλωθεί προς εμένα. Γιατί εις τη γη τούτη έχω τόσους καιρούς οπού διαβαίνω ξιπασμένη ανάμεσα εις τόσα προσώπατα ξένα, ως να είχα πρωτοφανεί τώρα ομπροστά τους. Θα πάω εκεί πέρα· ας στολισθώ λοιπόν όσο μπορέσω καλύτερα, μη με καταφρονέσουν οι νέοι ξένοι εκεί κάτω.» Έτσι λέγοντας άπλωσε τα λιγνά της δάχτυλα εις κάτι αγριόχορτα οπού εφύτρωναν εις την ερημία, έπλεξε με αυτά ένα στεφάνι εις την τρισάθλια κεφαλή της, έβαλε εις το λαϊμό της την πολυστέναχτη πλεξίδα, *

και εις το κύμα, που βλέπει ως τον καθρέφτη,
ξανακοιτάει, χαμογελάει, και πέφτει.

[28]

Και βλέπει μέσα στα νερά καθάρια
άλλος λάμπει ουρανός, άλλα κλωνάρια.

[29]

«Σκύφτω εδώ μέσα, και ξανοίγω ομπρός μου
αναπάντεχα μέρη αλλουνού κόσμου.»

[30.*]

Η Μαρία, ενώ πηγαίνει να καταποντισθεί, κοιτάζει καταγής, και βλέποντας τον ίσκιο της

λέει: «Εσύ λοιπόν θέλεις να με ακολουθήσεις; Σου εβάρυνε λοιπόν η ζωή εις τούτο τον κόσμο. Ποία είσαι συ; Δε θυμούμαι να σ' έχω ιδεί ποτέ μου· και είναι πολύ παράξενο να με ακολουθάς τώρα οπού είμαι τόσο δυστυχισμένη· φαίνεσαι ωσάν μία τρελή αυτού καταγής· φυλάξου από τους άντρες, από τα ευωδιασμένα λούλουδα οπού αυτοί βαστούν εις τον κόρφο τους για να μαγεύουν, από τα ψιθυρίσματά τους, από τες κρυφές ματιές...»

[31]

Έμελλε να τελειώσει το ποίημα με την ακόλουθη παρομοίωση, εις την οποίαν επαρασταίνεται η τύχη του Λάμπρου, της γυναικός του και των τέκνων τους:

Ήταν αδύνατο δέντρο εις ένα δάσος κι άπλωσε τα κλωνάρια του εις άλλο δέντρο· τέσσερα βλαστάρια εβγήκαν από τον κορμό του· επέρασε το αστροπελέκι και δεν άφησε άλλο ειμή το χώμα όπου είχαν ριζώσει,

και δεν έμεινε μήτε ένα κλωνάρι,
φιλέρημο πουλάκι να καθίσει,
το βράδυ, την αυγή, να κιλαϊδήσει.